

COVID-19 Küresel Salgınında Tıp Eğitimi Nasıl Etkilendi? Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Deneyimi

How Medical Education Has Been Affected in the COVID-19 Global Outbreak? Acıbadem University Faculty of Medicine Experience

Nadi Bakirci* (ORCID: 0000-0002-1614-5517)

Levent Altıntaş* (ORCID: 0000-0002-4950-6956)

Melike Şahiner* (ORCID: 0000-0001-6561-7675)

Güldal Süyen* (ORCID: 0000-0003-0863-1547)

Yasemin Alanay* (ORCID: 0000-0003-0683-9731)

* Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi, İstanbul, Türkiye.

Sorumlu Yazar: Nadi Bakirci. E-Posta: nadiba@gmail.com

Özet

Covid-19 Küresel Salgınıyla birlikte tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tıp fakülteleri hızlıca program değişiklikleri yapmak zorunda kalmıştır. Özellikle klinik uygulamalar bu süreçten daha fazla etkilenmiş, her fakülte kendi olanaklarına göre farklı çözümler üretmişlerdir. Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde 2019-2020 bahar döneminde tamamlanamayan teorik eğitimler çevrimiçi yöntemlerle tamamlanmış ve beklenen öğrenme çıktılarına ulaşılması sağlanarak klinik uygulamalar bir sonraki akademik yılın başına aktarılmıştır. İntörlük programındaki değişiklikler öğrencilerin bireysel tercihlerine göre uygulamalı veya çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir.

İntörlük programında öğrencilerin mezuniyetten sonraki yeni çalışma koşullarına hazırlanmalarını sağlamak amacıyla "Pandemide Sağlık Hizmetleri" stajı oluşturulmuştur. İlişsel alanı ölçen yazılı ve sözlü sınavların tümü çevrimiçi olarak yapılmıştır. Dekanlık, öğrenciler ve akademisyenler ile Tıp Eğitimi Anabilim Dalı temsilcilerinin de katıldığı çevrimiçi toplantılarla sıkça bir araya gelmiş, öğrencilerin sürece aktif katılmaları ve çözüm üretmeleri desteklenmiştir. Öğrenciler ve akademisyenler her hafta düzenli bir şekilde e-posta ile bilgilendirilmiştir. Bu deneyimin önümüzdeki yıllarda eğitim teknolojilerinin etkin kullanılması ve öğrenci merkezli eğitim etkinliklerinin tüm program bileşenlerinde yaygınlaşmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Anahtar sözcükler:

pandemi, eğitim yönetimi, tıp eğitimi,

Keywords:

Pandemic, Education management, Medical education

Gönderilme Tarihi

Submitted:15.09.2020

Kabul Tarihi

Accepted: 12.11.2020

Abstract:

Medical faculties in our country, as well as all over the world, had to respond by urgent program changes to the Covid-19 Global Outbreak. Especially clinical practices were more affected by this process, and each faculty developed different solutions according to their own needs and possibilities. In Acıbadem University Faculty of Medicine, theoretical training that could not be completed in the spring semester of 2019-2020 was completed with online methods and the clinical practices were transferred to the beginning of the next academic year by ensuring to reach the expected learning outcomes. The changes in the internship program were performed hands-on or online

Künye: Bakirci N, Altıntaş L, Şahiner M, Süyen G, Alanay Y. COVID-19 Küresel Salgınında Tıp Eğitimi Nasıl Etkilendi? Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi Deneyimi. Tıp Eğitimi Dünyası. 2021;20(60-1): 83-86

Tıp Eğitimi Dünyası / Ocak-Nisan 2021 / Sayı 60-1

according to the students' individual preferences. In the internship program, "Health Services in Pandemic" internship was created in order to prepare students for the new working conditions after graduation. All written and oral exams assessing the cognitive domain were conducted online. The Dean's Office frequently came together with students, academicians, and representatives of the Department of Medical Education. Students were encouraged to actively participate in the process to develop solutions. Students and academicians were regularly informed about the progress by e-mail every week. This experience is expected to contribute to the effective use of educational technologies and to the spread of student-centered education activities in all program components in the coming years.

Giriş

Covid-19 Küresel Salgınıyla birlikte tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de tıp fakülteleri hızlıca program değişiklikleri yapmak zorunda kalmıştır. Özellikle klinik uygulamalar bu süreçten daha fazla etkilenmiş, her fakülte kendi olanaklarına göre farklı çözümler üretmiştir. Süreç Türkiye'de 13 Mart 2020 tarihinde üniversitelerde eğitim ve öğretime ara verildiğinin duyurulması ile başlamıştır. 26 Mart 2020 tarihinde Yükseköğretim Kurulu (YÖK), üniversitelerde 2019-2020 eğitim öğretim döneminin Bahar Yarıyılında kalan eğitim sürecinin uzaktan ve çevrimiçi olarak gerçekleştirileceğini ve yüz yüze eğitime ara verildiğini ilan etmiştir. Hemen ardından ölçme değerlendirme "dijital imkânlar veya ödev, proje gibi alternatif yöntemler uygulanarak yapılmasına" dair karar alınmıştır (1). Tıp Fakültelerinde intörlük programında kalan stajların sadece 2019-2020 eğitim döneminin Bahar Yarıyılında gerçekleştirilemeyen intörlük eğitim programlarına yönelik olarak öğrencinin tercihine göre üç şekilde planlanmasını istenmiştir; eğitimlerine kendi üniversite hastanelerinde devam etmek; buldukları şehirlerdeki bir başka üniversitenin hastanesinde veya Sağlık Bakanlığı taşra teşkilatlarında, aile hekimliği, halk sağlığı merkezleri gibi birimlerde saha uygulamalarına katılmak; çevrimiçi uzaktan öğretim yoluyla

ders, ödev, proje, vaka analizi gibi aktivitelerle eğitimlerini tamamlamak (2). Dört ve beşinci yıl stajlarının uygulamalarına yönelik net bir çerçeve çizilmemişti.

Fakültemiz süreci ilk andan itibaren yakından izleyerek, Sağlık Bakanlığı/ YÖK/ Rektörlük kararlarını dikkate alarak süreci kısa, orta ve uzun vadeli çözümler üretmek yürütmeye gayret etmiştir.

Covid-19 salgını sürecinde Mezuniyet öncesi Tıp Eğitimi programında yaptığımız değişiklikler:

- Faz I, II ve intörlük için ayrı ayrı olmak üzere ertelenen, kısaltılan veya hiç yapılmayan eğitim etkinlikleri;
- o Tüm intörlük ve staj programları durdurulmuştur.
- o Mart ayı içinde ilk üç yıldaki derslere 2 hafta ara verilmiştir.
- o Programın çevrimiçi tamamlanacak ve gelecek döneme aktarılacak uygulamalar planlanmıştır.

- Eğitim Müfredat Kurulu (EMK) ve Koordinatörler Kurulunda yapılan görüşmeler sonunda Fakülte Kurulunda alınan kararlar ve uygulamaları;

o İlk üç yılda bahar dönemi ders kurullarında kalan derslerin tümüyle Eğitim Yönetim Sistemi (EYS) kullanılarak çevrim içi senkron olarak yürütülecek sunum; tartışma; soru cevap ve panel uygulamaları şeklinde yapılmasına karar verilmiş ve 30 Mart 2020'de dersler başlatılmıştır.

o Araştırma derslerinin saha çalışmaları (veri toplama ve değerlendirme) uygulamaları yapılan değişiklikler ile proje önerisi hazırlama ve sunma, şeklinde değiştirilmiştir.

o Stajların teorik derslerinin asenkron sunumlar şeklinde hazırlanarak EYS içine yüklenmesi ve öğrencilerle eş zamanlı tartışma oturumları yapılmasına karar verilmiş ve uygulanmıştır.

o Staj programlarında yer alan klinik uygulamaların bir sonraki yılda açılacak seçmeli stajlar içinde yapılmasına karar verilmiştir.

o Intörlük programının YÖK'ün önerisi doğrultusunda intörlere üç ayrı seçenek olarak sunulacak düzenlenmesine karar verilmiş ve uygulanmıştır. Ayrıca öğrencilerin mezuniyetten sonraki yeni çalışma koşullarına hazırlanmalarını sağlamak amacıyla

“Pandemide Sağlık Hizmetleri” stajı oluşturulmuştur. Çevrim içi olarak bir ay süreyle yürütülen bu stajda; interaktif sunumlar, tartışma, panel vb. oturumlara yer verilmiştir. Programda Pandeminin yoğun olarak yaşandığı bölgelerde sürecin içinde olan öğretim üyelerinin katkısı da alınmıştır.

Öğrenci katkı ve katılımı:

Tıp Eğitimi Öğrenci Komisyonu (TEÖK) süreç boyunca eğitim yönetimine katkıda bulunacak raporlar hazırlamıştır.

EMK ve süreçteki toplantılara öğrenciler davet edilmiş ve görüşleri, katkıları alınmış ve tüm sürece aktif katılmaları ve çözüm üretmeleri desteklenmiştir.

TEÖK öğrenci grubu ile gönüllü olan öğrenciler bir arada çalışarak yaz döneminde akranları ve Fakülteye yeni başlayacak öğrenciler için uzaktan eğitim döneminde yapılacaklar, ölçme değerlendirme ve benzeri konuların yer aldığı bir “Uzaktan Eğitim Öğrenci El Kitabı” hazırlamışlar ve tüm öğrencilerle paylaşmışlardır.

Ölçme değerlendirme süreçleri:

- Pandemi dönemi öncesi başlayan çoktan seçmeli yazılı sınavların Acıbadem Sınav Otomasyon sistemini (ASOS) kullanarak yapılandırılması çalışmalarını çevrimiçi ortama taşınarak 2019-2020 bahar yarıyılı ders kurul sınavları ve final/bütünleme sınavları hedeflere uygun olarak gerçekleştirilmiştir.

- İlk üç yılda planlanan 24 sınavın ders kurul sınavı olan 6 tanesi gözetimsiz ancak otomasyon denetimli olarak, kalan 18 final ve bütünleme sınavı gözetimli olarak çevrimiçi ortamda gerçekleştirilmiştir.

- Stajların teorik sözlü sınavları yapılandırılarak çevrimiçi yapılmıştır.

- 2020-2021 eğitim dönemi için ilk üç yıl öğrencilerine yönelik olarak formatif değerlendirme modülü eklenmiştir. Bu modülde temel amaç ders kurullarının en önemli öğrenim hedeflerinin öğrencilere soru olarak verilmesi, bu soruların bir ödev olarak hazırlanması ve sınav öncesi çevrim içi olarak öğrencilerle buluşarak soruları sözlü cevaplamalarının sağlanması ve değerlendirmenin tamamlanmasıdır.

Yukarıda açıklanan tüm uygulamaların programın temel hedeflerinden taviz vermeden,

yürütülmeye çalışılmıştır. Staj ve intörlük uygulamalarında eksik kalan beceri hedeflerinin sonbahar döneminde tamamlanması ile ilgili planlamalar yapılmış ve uygulanmıştır. Bu açıdan 2019-2020 eğitim hedeflerimiz zaman ve yöntem açısından farklılıklar yaşanmış olmasına karşın beklenen düzeyde karşılandığı düşünülmektedir.

Süreç yönetimi

Pandemi sürecinin eğitime ara verilmesi ile başladığı andan itibaren Tıp Fakültesi Dekanlığı; Rektörlük, Akademisyenler, Tıp Eğitimi Anabilim Dalı (TEAD) ve öğrenciler ile çevrimiçi toplantılarda sık sık bir araya gelmiş YÖK ve Dekanlar Kurulu’nda oluşan yaklaşımları yakından takip etmiştir.

İletişimin kesintisiz sürdürülmesi için Dekanlık akademisyenler ve öğrencileri gelişmelerden ve eğitimdeki düzenlemelerden haberdar etmiş, her hafta Pazartesi günü bilgilendirme e-postaları göndermiştir.

Eğitim yönetiminden sorumlu birimler sık bir araya gelerek TEAD işbirliği ile hızlı ve etkin kararlar alınması ve uygulanmasını sağlamıştır. Ayrıca, Üniversitenin eğitim teknolojileri alt yapısının kullanımı için eğitim teknoloji uzmanları ile birlikte eğitimciler ve öğrencilere yönelik eğitimler verilmiştir.

Staj döneminde sözlü sınavlarda kullanılan çevrimiçi uygulamanın eğitici ve öğrenciler için uygulama kuralları geliştirilmiştir.

Eğitim programında ulaşılamayan hedefler ve 2020-2021 döneminde bu eksiklikler için alınan önlemler

Tıp Fakültesinde 2019-2020 Bahar döneminde teorik eğitimin çevrimiçi tamamlanması, klinik uygulamaların staj yeterliklerini sağlayacak şekilde bir sonraki yılın başına aktarılması ve intörlük programının öğrencilerin tercihine göre klinikte veya çevrimiçi yapılmasına yönelik program değişiklikleri olmuştur.

2019-2020 eğitim döneminde stajlara geçiş için planlanmış olan Dönem III “Transition to Clinical Clerkship” (TCC) programı 2020-2021 eğitim yılı başına alınarak pandemi kuralları çerçevesinde klinik beceri uygulamaları ve saha eğitimleri yeniden yapılandırılmış ve uygulanmıştır.

Staj döneminin yapılamayan klinik uygulamaların 2020-2021 dönemi başında açılan

ek seçmeli stajlar ile tamamlanması sağlanmıştır. Dönem I, II ve III güz dönemi ders kurullarının asenkron ders kayıtları yaz döneminde öğretim üyeleri tarafından tamamlanarak EYS'e yüklenmiş ve ders programı öğrenci merkezli bir yaklaşımla, senkron ve asenkron uygulamalar ile detaylandırılarak program yenilenmiştir. Faz I (ilk üç yıl) öğrencileriyle, özellikle yeni başlayan öğrencilerle, daha sık bir araya gelmek ve öğrenme süreçlerini desteklemek ve motive etmek için, ders kurulları içinde iki temel buluşma planlanmıştır. Birinci buluşma yıl koordinatörleri ile Pazartesi günleri haftanın değerlendirildiği, ikinci buluşma da ders kurul başkanları ile Cuma günleri öğrenme içeriğinin değerlendirildiği toplantılar ile gerçekleştirilmektedir.

Sürecin kalıcı etkileri

- Bu süreçte yapılan çevrimiçi eğitim etkinliklerinin sonraki yıllarda mezuniyet öncesi eğitim programında öğrenci merkezli eğitim yaklaşımıyla yerleşik uygulamalar haline gelmesi, tersyüz edilmiş sınıfların ağırlıklı olarak kullanılması,
- Sınavların yapılandırılması, yazılı sınavların bilgisayar tabanlı ortamlara taşınması ve çeşitlendirilmesi, formatif değerlendirme örneklerinin geliştirilerek ağırlığının artması,
- Klinik ve klinik öncesi dönemlerde eğitim programının öğrenci merkezli olacak şekilde gelişmesi,
- Üniversitede eğitim teknolojileri ve uzaktan eğitim çalışmalarının kurumsallaşması, akademisyenlerin eğitici olarak gösterdikleri gelişim Pandemi sürecinin kalıcı etkileri olarak gözlenmiştir.
Sonuç olarak, bu deneyimin önümüzdeki yıllarda eğitim teknolojilerinin etkin kullanılması ve öğrenci merkezli eğitim etkinliklerinin tüm program bileşenlerinde yaygınlaşmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, eğitim yönetimi ve diğer paydaşların rolü ve etkileri:

Tıp Eğitimi Anabilim Dalı süreçte aktif rol almış ve özellikle ölçme değerlendirmenin yeni koşullarda uygulanma standartları ve uzaktan eğitim koşullarının tasarımı konularında

çalışmalar yürütmüş ve eğitimler yapmıştır. Pandemi sürecinde gerek Üniversite gerekse Fakülte düzeyinde tüm öğretim elemanlarının katılımına açık olan olağanüstü koşullarda eğitimin yeniden yapılandırılması ve eğitimde teknoloji kullanımı konulu bir seri çevrim içi eğitim düzenlenmiştir. Bu süreçte eğitim programının ilgili bölümünde değişiklik ve geliştirme yapmayı hedefleyen Anabilim dalları ve öğretim üyeleri desteklenmiştir. Gerek Fakültede gerekse Üniversite genelinde sürecin yürütülmesine katkıda bulunmak üzere mevcut ve yeni oluşturulan çok sayıda Kurul, Komisyon ve çalışma gruplarında aktif olarak görev alınarak katkıda bulunulmuştur. Sürecin öğrenciler açısından daha etkin yürütülebilmesi için çalışmalar ve toplantılar düzenlenerek destek verilmiştir.

Diğer fakülteler ve ilgili kurumlarla olan işbirlikleri ve katkılar:

Pandemi sürecinde Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) düzenli olarak yayımladığı kılavuzlar ve bilgilendirme duyuruları ile sürecin başarı ile yürütülmesine doğrudan ve önemli katkı sağlamıştır.

Tıp Eğitimi Geliştirme Derneği (TEGED), Tıp Eğitimi Programlarını Değerlendirme ve Akreditasyon Derneği (TEPDAD) gibi tıp eğitimi dernekleri sürece aktif olarak katkıda bulunmuşlardır. TEPDAD tarafından düzenli olarak yayımlanan bilgilendirme belgeleri sürecin daha organize ve odaklı yürütülmesine önemli etkisi olmuştur. Süreçte özellikle Tıp Dekanları Konseyi iletişim ağı aracılığı ile deneyimler paylaşılmıştır. Tıp Fakültelerinin süreç içerisinde kazandığı deneyimleri birbirleri ile paylaşmasına olanak veren bu işbirliği ve iletişim ağının daha etkin yapılandırılması önemlidir.

Kaynaklar:

1. <https://covid19.yok.gov.tr/Sayfalar/HaberDuyuru/yok-ten-sinavlara-iliskin-karar-asp.aspx> (Ulaşma tarihi 13 Eylül 2020)
2. <https://covid19.yok.gov.tr/Documents/alinan-kararlar/13-doktor-adaylarinin-mezuniyetine-iliskin-karar.pdf> (Ulaşma tarihi 13 Eylül 2020).